

SFT gir støtte til ozonødeleggelser

Statens forurensning (SFT) finansierer paradoksalt nok utslipp av gasser som bryter ned ozonlaget. Bilpressingsfirmaer får støtte fra SFT til å presse hvitevarer, med den konsekvens at 40 tonn av den sterkt ozonnedbrytende gassen KFK slipper ut til atmosfæren.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Bilpressingsfirmaene har i dag plikt til å ta imot hvitevarer, og firmaene får støtte fra SFT til pressing av både hvitevarer og biler. Tilsammen gir SFT årlig vel 43 millioner kroner til disse formålene, men SFT vet ikke hvor mye av dette som går til pressing av hvitevarer. Bilpressingsfirmaene får inn rundt 50 prosent av alle hvitevarer som blir kastet her i landet, ifølge stortingsmeldingen om avfall fra i fjor.

Formann Trygve Anda i Norges Råvaregjenvinningsfore-

ning sier at så lenge det ikke finnes krav om KFK-tapping, er det heller ingen av bilpressingsfirmaene som gjør det.

Ifølge en rapport som Rogalandsforskning har laget for SFT, inneholder den årlige mengden kasserte hvitevarer i Norge 74 tonn KFK. Halvparten av dette tar altså bilpressingsfirmaene hånd om. Det vil si at den SFT-finansierte pressingen medfører KFK-utslipp på knappe 40 tonn årlig. Det tilsvarer nesten 15 prosent av KFK-forbruket i Norge i året.

SFTs motiv for å gi støtte til bilpressingsfirmaene er å sikre at metallet blir gjenvunnet. Men det er altså ingen krav om at KFK-gassen i hvitevarene må tappes før de havner under pressen, ifølge seksjonssjef Kari Holden i SFT.

Konkurransefordel

Støtten som bilpressingsfirmaene får fra SFT gjør at det er kostnadsfritt for kommunene å levere hvitevarene til disse firmaene. Dermed kan denne ordningen konkurrere ut innsamlingsordninger som tar sikte på å ta vare på KFK-gassen. I

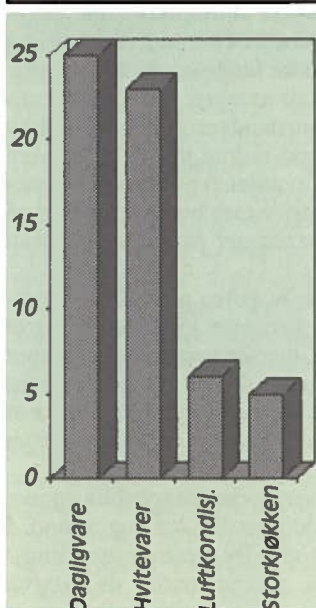
nærheten av Stavanger finnes et firma som tar imot hvitevarer fra kommunene, for så å tappe KFK-gassen. For dette må kommunene betale en viss avgift. Samtidig får kommu-

nene tilbud om gratis pressing, uten KFK-tapping, fra bilpressingsfirmaer. Årsak: finansiering fra SFT.

Dette systemet står i grell kontrast til Stortingets energi- og miljøkomiteens innstilling til regjeringens avfallsmelding fra i fjor. Der stod det at "komiteen vil uttrykke bekymring over at det meste av hvitevarer i dag havner i bilvrakpresser o.l. hvor ozonnedbrytende stoffer i kuldekretsen og isolasjon frigjøres og slippes ut i atmosfæren."

Som et svar på dette uttalte miljøvernminister Thorbjørn Berntsen at "Vår intensjon er å få etablert et landsomfattende retursystem, for slike hvitevarer, og dette arbeidet vil nå bli gjennomført i løpet av 1993." Men det er høyst usikkert om dette vil skje. SFT er nå i forhandlinger med bransjen om få i stand en slik ordning. Men det har så langt bare vært to møter i dette utvalget, og det er etter det N&M Bulletin erfarer langt fram til et konkret resultat. Et høyt ambisjonsnivå på innsamlingen vil ifølge Rogalandsforskning koste 37 kroner per husstand i økt renovasjonsavgift i året.

KFK-mengder

Bransjer med størst KFK-mengde (%). Kilde: Kuldebransjens samarbeidsutvalg, 1993.

Ny kommentarspalte: Jens Stoltenberg

side 2

CO₂-økningen flater ut

side 3

JFK er ozonvennlig

side 6

Veier gir ikke vekst

side 7

Framgang for klorfritt papir

side 10

Natur&Miljø Bulletin

Norges Naturvernforbund
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Red. sekr.: Ole P. Pedersen
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 0803.50.94602

Telefon: 22 71 55 20
Telefax: 22 71 56 40
Annonser tlf: 22 71 92 20
Annonser fax: 22 71 92 38
Produksjon: Oslo Grafiske as.

Vi forandrer oss!

Natur & Miljø Bulletin har en nesten like lang historie som stortingsmeldingen om norsk miljøpolitikk og oppfølgingen av Gro-kommisjonen. For vår del har vi kommet til at det er på tide med en ansiktsløfting.

Oppslutningen og oppmerksomheten omkring det moderne miljøvernet har gått i bølger helt siden det brøytet seg vei til den politiske dagsorden en gang i 1960-årene. Etter et klart høydepunkt i tiden før og under Rio-konferansen i fjor sommer, er det mye som tyder på behovet for drastiske miljøtiltak ikke lenger står like sterkt i folks bevissthet. Dette er en trend vi ser veldig klart i Norge, men også i mange andre land.

Det er naturlig at oppmerksomheten svinger. De siste årenes økonomiske lavkonjunktur i industrilandene, med rekordhøy arbeidsledighet som resultat, har også bidratt på sin måte. Men det er vel sannsynligvis slik at også kvaliteten på myndighetenes politikk og formen på miljøorganisasjonenes budskap er med på å skape inspirasjon, eller eventuelt mangel på sådan, hos folk flest.

Myndighetenes ettøres økning i CO₂-avgiften på neste års statsbudsjett og et absolutt fravær av en forventet jernbanesatsing er eksempler på hvordan politikerne svikter sin oppgave. Det skaper avmakt og interesseløshet hos velgerne. Miljøorganisasjonenes tendens til å rette søkelyset mot de negative trekkene ved utviklingen har på den annen side bidratt til at et generelt svartsyn sprer seg blant folk.

Det ville være absurd dersom Naturvernforbundets publikasjoner utelukkende skulle bringe gladmeldinger fra inn- og utland. I virkelighetens verden er det jo dessverre slik at mange utviklingstrekk er av negativ karakter. Det gjelder særlig de tyngste sektorene innenfor miljøvernet, der store strukturendringer er påkrevet.

Men det finnes også positive trekk. Internasjonalt samarbeid bidrar til å tette ozonlaget, og mange av de verste miljøgiftene er på vei ut av industriell produksjon. Naturvernforbundets redaksjon skal bli flinkere til å formidle også de positive nyhetene, og skal også i større grad bringe stoff som er matnyttig for leserne våre.

Og apropos leserne: Det er fortsatt vår ambisjon å nå ut til folk som stiller med miljøspørsmål i arbeidslivet, enten det er politikere, næringslivsfolk eller byråkrater. Og etter flere år med en nokså grå grafisk profil, håper vi at ansiktsløftningen faller i smak.

Oljepolitikken er forenlig med miljøpolitikken

PROFIL

Jens Stoltenberg,
Nærings- og energiminister

I blant hevdes det at norsk politikk er i strid med norsk miljøpolitikk. Det er jeg ikke enig i. Den norske oljepolitikken er forenlig med vår miljøpolitikk.

En vesentlig del av veksten i norsk petroleumsproduksjon vil ventelig være økt produksjon og eksport av gass. Gassproduksjonen forventes å øke til over det dobbelte av dagens nivå etter år 2000. Gassen vil i mange tilfeller erstatte kull og andre miljøskadelige energiformer i Europa. En milliard Sm³ gass kan ved eksport til Tyskland redusere de tyske CO₂-utslipp med 1,2 millioner tonn ved at naturgassen erstatter bruk av olje eller kull. Dette er vårt viktigste bidrag til å redusere forurensende utslipp i Europa og dermed bedre miljøet både hos dem og oss. At Norge i tillegg tjener penger på gassalget bidrar ikke til å redusere miljøgevinstene av økt gassbruk i Europa. Norge følger opp sine miljøpolitiske målsettinger. Utslippene av den viktige drivhusgassen CO₂ går ned, og vi ligger derfor an til å nå målsettingen om å stabilisere utslippene på 1989-nivå i år 2000.

Utvinningsstempoet er forsvarlig. Produksjonen er økt, samtidig er anslagene for våre samlede olje- og gassressurser økt slik at vi fortsatt har en forsiktig uttapping også sammenliknet med det tempoet vi diskuterte i 1970- og 1980-årene. For de fleste felt som nå er i produksjon har det vært betydelige økninger i produksjonsanslagene i forhold til opprinnelige anslag. Dette har blant annet sammenheng med at ny teknologi har ført til en økning i den gjennomsnittlige utvinningsgraden. Utvinningsgraden for et utvalg av de største feltene har i gjennomsnitt økt fra omlag 34 prosent i 1985 til omlag 42 prosent i dag. Denne utviklingen har bidratt til at de

utvinnbare ressursene i de feltene som var i produksjon eller besluttet utbygd for ti år siden, er økt med 30 prosent.

Selv etter mer enn 20 års oljevirksomhet, har vi ikke produsert mer enn omlag ti prosent av de samlede antatte ressursene. Få andre oljeproduiserende land av noen størrelse har et forhold mellom reserver og produksjon som er høyere enn vårt. Med dagens utvinningsstempo har vi oljereserver for nærmere 40 år, og nær det dobbelte for gass.

Utvinningsstempoet av olje og gass har gjort oss bedre i stand til å bekjempe arbeidsledigheten. Med en lavere utvinningsstakt de siste årene må vi regne med at flere mennesker hadde vært arbeidsledige. Olje- og gassutvinningen gjør det mulig for oss å nedbetale gjeld, investere i veier, jernbane, maskiner og utdanning. Dette er ikke å forbygge oljeformuen, men å omfordele nasjonalformuen fra olje og gass til realkapital, fordringer overfor utlandet og en bedre utdannet arbeidsstokk. Dette bidrar til at oljeutvinningsstempoet er forsvarlig og så sett i lys av et "generasjonsregnskap".

Norge sloss for forpliktende internasjonale avtaler som skal begrense utslippene av drivhusgasser. Vi følger opp vår egen CO₂-målsetting blant annet gjennom verdens høyeste og mest omfattende CO₂-avgifter. Vi er f.eks. det eneste land som har slike avgifter på bruk av brenslere (gass og diesel) ved utvinning av olje og gass. Kampen for internasjonale avtaler og oppfølging av vår egen nasjonale målsetting er en bedre strategi mot drivhuseffekten enn ensidige norske begrensninger i petroleumsproduksjonen. Spesielt fordi slike begrensninger lett vil føre til mindre forbruk av kull i Europa. Det vil øke utslippene av drivhusgasser, og det var vel ikke meningen?

CO₂-økningen ser ut til å stanse opp

Klimaforskere over hele verden stusser over de nye resultatene fra verdens lengste sammenhengende måleserie for CO₂ i atmosfæren. De kjente Mauna Loa-målingene på Hawaii viser at veksten i CO₂-konsentrasjonene er i ferd med å flate ut.

N&M Bulletin
Gunnar Bolstad

Årsakene til utflatingen er ukjente, og klimaforskerne greier ikke å bli enige om noen felles holdning. På den annen side er det ingen som er svært påståelige heller. Forskerne trenger flere data om andre parametere for å kunne si noe sikkert om utflatingen, for eksempel om sjøtemperaturen har gått ned. CO₂ løser seg lettere i kaldt enn i varmt vann.

- Meget interessant

Det er økningen i CO₂-konsentrasjonene som er i ferd med å flate ut. Mengden av CO₂ i atmosfæren er altså ikke blitt lavere.

– Dette er ikke nødvendigvis noen stor nyhet, men det er selvfølgelig et meget interessant fenomen som vekker oppmerksomhet blant klimaforskere over hele verden, sier klimaforsker Geir Braathen ved Norsk Institutt for Luftforskning (NILU). Braathen følger Mauna Loa-målingene på nært hold, og kom nylig hjem fra et besøk ved det kjente målesenteret på Hawaii.

– Det er viktig å huske at det stadig forekommer svingninger i målingene, og at man hittil bare har observert utflatingen over veldig kort tid. Det har også tidligere vært perioder på et par år uten økning, sier Braathen, som ikke har

noen bastant forklaring på fenomenet.

"Missing sink"

– Det er mulig at biosfæren, altså det organiske liv på jorden, tar opp i seg mer CO₂ enn det man har trodd. Eventuelt kan det ha inntruffet en endring som gjør at biosfæren tar opp i seg mer CO₂ enn den har gjort tidligere. Det kan også være at avskogingen har bremsset opp. Nedbrenningen av regnskogsområder har jo stått for en vesentlig del av de antropogene (menneskeskapte) utslippene av CO₂, sier Braathen.

Hans kollega ved NILU, Frode Stordal, utelukker heller ikke at biosfæren kan ha større absorpsjonsevne enn tidligere antatt:

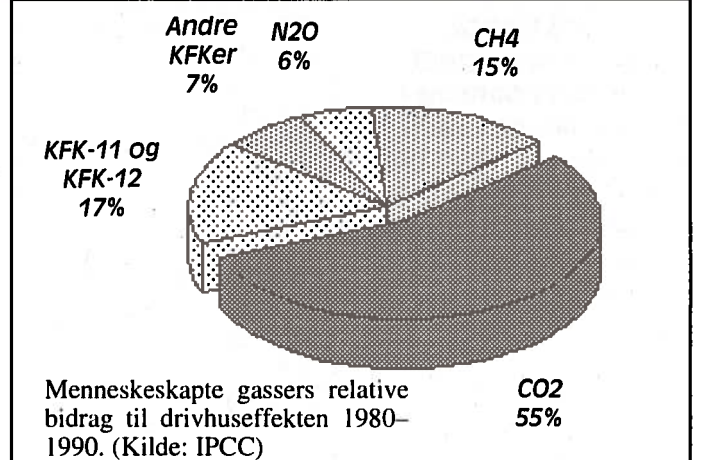
– Vi har jo visst at det har vært en uoverensstemmelse mellom utslipp av CO₂ og opphopning i atmosfæren. Store mengder CO₂ er simpelthen blitt "borte" i det som populært er blitt kalt "the missing sink". Men det er underlig at biosfærens reservoarstørrelse plutselig skal ha blitt så mye større. Derfor er det viktig å få sjekket andre målinger som har pågått over lengre tid, for eksempel over Sydpolen, for å se om tilsvarende endringer har inntruffet der.

Antarktis likt Mauna Loa

– Det foreligger så vidt jeg vet ikke helt ferske resultater fra luftlagene over Antarktis, sier direktør Olav Orheim ved Norsk Polarinstitutt, som er ekspert på CO₂-målinger i islagene i Antarktis.

– Hittil har langtidstrenden i luftlagsmålingene over Antarktis vært identiske med Mauna Loa-målingene, sier Orheim. Han utelukker ikke at en eventuell stabilisering i utslippsveksten kan ha sammenheng med de økonomiske lavkonjunkturerne: – Den lave utslippsveksten av CO₂, særlig fra den

Drivhuseffekten

tidligere østblokken, kan ha begynt å gjøre utslag.

Bare i nord?

I en artikkel i det sentrale vitenskapstidsskriftet Nature drøfter Jorge L. Sarmiento ved Princeton University i New Jersey ulike forklaringsmodeller. En modell involverer to ulike naturfenomener; havstrømsendringen El Nino som forekommer med ulike mellomrom, og det filippinske vulkanutbruddet fra Mount Pinatubo i 1991. Vanligvis har El Nino fenomenet korrelert med ekstra økninger i CO₂-konsentrasjonene i atmosfæren. Stabiliseringen av konsentrasjonen sammenfaller imidlertid med vulkanutslippet, og her kan det være en sammenheng.

En annen måling fra den nordlige halvkule bekrefter Mauna Loa-målingene, mens en måling fra Cape Grim i Tasmania, ikke viser resultater som tilsvarer de ferske Hawaii-målingene. Dette kan tyde på at stabiliseringen først og fremst opptrer på den nordlige halvkule.

Endringer?

Også Sarmiento er opptatt av biosfærens evne til å ta opp CO₂. Mens mange klimafor-

skere tidligere har vært tilbøyelige til å se etter "the missing sink" i havet, kan det nå se ut som om det skjer endringer i landjordens biosfære som gjør at absorpsjonsevnen øker. Likefullt er det sannsynlig at svært mye CO₂ bindes opp i havet. Ulike data gir ulike konklusjoner, ifølge Sarmiento, som viser til forskjellige resultater fra far og sønn Keeling, henholdsvis David (som leder Mauna Loa-målingene) og Ralph.

Gåtefulle resultater

Sarmiento avviser kategorisk at stabiliseringen i atmosfæren skyldes lavere CO₂-utslipp fra jorden. På globalt nivå er det usannsynlig at utslippene har sunket, og tallene fra FNs klimapanel tyder også på at utslippene må synke dramatisk (60-80 prosent) for å stabilisere konsentrasjonene i atmosfæren.

Sarmiento konkluderer med at de siste Mauna Loa-resultatene er gåtefulle, og de illustrerer at det fremdeles er svært mye som klimaforskerne ikke forstår, ikke minst når det gjelder de ulike "feedback-mekanismene", det vil si reaksjoner som oppstår som følge av utviklingen.

Svovelprotokollen

Nye forhandlinger i desember

En ny svovelavtale kan bli undertegnet i vår. Møtet i Geneve i forrige uke ga ingen overraskelser. Det blir nytt møte i desember, da flere land vil ha avklart om de aksepterer forslaget til avtale.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

– Det blir en spenstig form for avtale, mener Jan Thompson, leder for den norske forhandlingsdelegasjonen som var med i Geneve. Thompson mener det er realistisk å tro at avtalen kan undertegnes til våren.

Til forhandlingene hadde blant andre Belgia og Frankrike ikke avklart om landene kunne gå med på de nasjonale reduksjonene avtalen legger opp til. På det neste møtet i styringsgruppen antar Thompson at dette faller på plass.

Danmark etter

Avtaleutkastet tar utgangspunkt i naturens tålegrenser. Landene skal redusere utslippene sine slik at overskridelsene av naturens tålegrenser reduseres med 60 prosent. Men det er tvilsomt om alle land vil akseptere dette.

Med denne modellen må Danmark redusere utslippene med 87 prosent fra 1980 til 2000. – Det er ikke realistisk å forvente at danskene kommer

så høyt. De håper selv å klare 80prosent, sier Thompson. Han ser heller ikke bort fra at tidsfristen blir skjøvet litt ut i neste århundre.

Flere av de østeuropeiske landene har i forhandlingene også hatt problemer med avtalemodellen. Det er sannsynlig at disse uansett vil få en lengre tidsfrist til å klare reduksjonene enn de vestlige land. Men f.eks. Bulgaria har lagt opp til 45 prosent reduksjon fra 1980 til 2010, mot de 74 prosent som må til for å oppfylle avtaleforslaget.

Av vestlige land har Irland planer om å redusere utslippene med 30 prosent, mot 41 som vil være nødvendig for å oppfylle en ny avtale.

Selve avtalemodellen kan

skape presedens for andre avtaler, tror Thompson.

Mer kontroll

– Med utgangspunktet i naturens tålegrenser blir det en spenstig form for avtale. Den er også langt på vei kostnadseffektiv, og vi har lagt opp til at den skal skape presedens for andre avtaler. Avtalen betyr også at vi får sterkere mekanismer for håndheving, kontroll og overvåking.

Den norske delegasjonen regner ikke med at mye kommer til å endres før den endelige avtalen er klar. – Vi filer litt på detaljer, men de fleste andre problemene har falt på plass. Det har vært sterk vilje til å bli enige, mener Thompson.

Standhaftige briter

LONDON: Britene holder hardnakket på sin motstand mot å følge flertallet av land i svovelforhandlingene i målet om reduksjon av utslipp som fører til sur nedbør. –Vi bruker en annen utregningsmodell enn de andre, sier den britiske miljøvernministeren Tim Yeo til N&M Bulletin.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

For å komme i takt med forslaget til ny svovelavtale må britene redusere utslippene med 79 prosent innen år 2000. Storbritannias tilbud er 71 prosent innen 2005.

Da N&M Bulletin nylig konfronterte den britiske miljøvernministeren med dette misforholdet, svarte han at "vi bru-

ker en mer nøyaktig modell for å beregne naturens tålegrense enn det de andre landene gjør."

Modellen som Yeo sikter til, kalles ASAM-modellen. I denne modellen fordeles utslippsreduksjonene etter regioner innad i landet. Dette er et mer finmasket nett enn den modellen som de andre landene bruker, nemlig RAINS-modellen. Problemet er at det i svovelprotokollen ikke finnes mulighet for å pålegge enkeltregioner å redusere utslippene. Dermed er ASAM-modellen, ifølge embetsmenn i det norske Miljøverndepartementet, ikke mulig å bruke innenfor de pågående svovelforhandlingene.

Oppfyller målet

I samtalen med N&M Bulletin minnet Tim Yeo om at Storbritannia kommer til å oppfylle målet fra den eksisterende svovelprotokollen om 30 prosents

reduksjon av svovelutslippene innen årets utgang. Dette skjer på tross av at britene ikke undertegnet denne avtalen.

– Det er mulig at vi kommer til å redusere utslippene med mer enn 71 prosent innen 2005, selv om vi ikke underskriver på det nå, sier Yeo.

Skal privatisere kullindustrien

Det kan vise seg at denne uttalelsen er langt mer enn en floskel. En høytstående kilde i det britiske Miljøverndepartementet peker overfor N&M Bulletin på det paradokset at hvis utslippene skal reduseres med bare 71 prosent innen 2005, må meget store mengder kull brennes i kraftverkene i årene framover, uten bruk av renseanlegg. Og det vil høyst sannsynlig ikke skje. Alt tyder på at mengden kull som blir brukt i kraftverkene, kommer til å re-

duseres kraftig i årene framover.

Så hvorfor er britene så gjensstridige i svovelforhandlingene? En åpenbar forklaring er at kullindustrien står foran privatisering. Ved å gå for langt i svovelforhandlingene, vil den britiske regjeringen demonstrere overfor potensielle kjøpere av kullindustrien – og den britiske opinionen – at det ikke vil lenger vil være et stort marked for kull i Storbritannia i årene framover. For energiverkene er ikke interessert i å investere i dyr renseteknologi for å få ned utslippene fra kullkraftverkene.

Tim Yeo vil ikke gi noe konkret svar på når Storbritannia vil redusere utslippene så mye at de ikke overstiger naturens tålegrense. Men når N&M Bulletin foreslår år 2030, sier han at dette er et realistisk tidspunkt.

- Gass overtar for kullkraft i England

LONDON: – Gass vil i økende grad overta for kull i britiske kraftverk. Det spør den britiske miljøvernministeren Tim Yeo i et intervju med N&M Bulletin. Overgangen til gass vil bety mye for reduksjonen av sur nedbør fra Storbritannia, som står for 20 prosent av den sure nedbøren over Norge.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Nylig ble det kjent at den britiske regjeringen forbereder seg på å stenge et stort antall kullgruver. Det samme ble foreslått for ganske nøyaktig et år siden, men regjeringen trakk forslaget tilbake. Protestene ble for massive.

Regjeringen prøver seg nå på nytt. I første omgang står 10 til 15 kullgruver i fare for å bli nedlagt, på grunn av sviktende markeder. Ifølge The Daily Telegraph har kullkraftverkene nå 15 millioner tonn kull på lager.

Verkene står for ca. 70 prosent av den sure nedbøren Norge mottar fra Storbritannia. 60 prosent av britisk energi produseres i dag på disse kraftverkene. Men alt tyder på at denne andelen vil synke drastisk i årene framover. Kraftindustrien selv regner med at andelen vil halveres innen århundreskiftet.

Det er mange grunner til at kull blir mindre populært i Storbritannia i årene som kommer, på tross av de tusenvis av arbeidsplassene som er knyttet til kullindustrien. Økonomi og miljø er de viktigste grunnene.

Billig å bygge

Andy Roe er informasjonssjef ved National Power, som står

for 30 prosent av energiproduksjonen i Storbritannia. Det er et privateid selskap, som dermed drives uten statsstøtte.

90 prosent av National Powers energiproduksjon foregår i dag ved hjelp av kull. Denne andelen vil bli redusert til om lag 50 prosent innen år 2000. Kullkraftverkene vil bli erstattet av gasskraftverk.

– Det er dobbelt så raskt å bygge et gasskraftverk som et kullkraftverk, og det to til tre ganger billigere. Det koster faktisk like mye å investere i et renseanlegg i et middels stort kullkraftverk som det koster å bygge et helt nytt gasskraftverk. Vi har ingen planer om å bygge flere kullkraftverk, og det vil komme flere gasskraftverk i årene framover, sier Andy Roe til N&M Bulletin.

EFs miljøkrav

En annen årsak til redusert kullbruk er miljøkrav fra EF og det britiske forurensningstilsynet. Det er ventet at EF neste år vil komme med nye, strenge krav til utslipp fra kraftverkene. Dessuten er forurensningstilsynet i ferd med å konsesjonsbehandle utslippene fra kraftverkene. For National Power betyr det at innen 2003 må det enten investeres i renseanlegg på kullkraftverkene, eller så må kullkraftverkene stenge helt eller delvis. National Power kommer til å velge den siste løsningen, ifølge Roe. For eksempel vil kraftverket Eggborough i Nord-England være stengt 70 prosent av året fra tusenårsskiftet.

Støtte fra ministeren

Labour Party går sterkt imot at gass overtar for kull i kraftverkene. Underhusmedlem Tony Banks fra Labour sier til N&M Bulletin at kraftverkene må tvinges til å investere i renseanlegg, slik at de kan fortsette å bruke britisk kull.

Men National Powers syns-

punkt støttes langt på vei av den britiske miljøvernministeren Tim Yeo. (Yeo er "Minister of State" – nummer to i miljøverndepartementet, mens John Gummer er toppsjef – "Secretary of State".) Han mener rene markedsbetraktninger tilsier at en overgang fra kull til gasskraftverk i årene som kommer.

Ingen rensetvang

– Kullkraftverkene er privatisert. En konsekvens av dette er at det vil bli en raskere overgang til ny teknologi, fordi det er lønnsomt. En del gamle kullkraftverk vil bli nedlagt. Resten vil bli drevet mer effektivt. Det vil også bli en overgang til gass, som er attraktivt sett fra et miljøsynspunkt.

Dessuten vil atomkraftverkene spille en betydelig rolle, sier Tim Yeo til N&M Bulletin.

Miljøvernministeren sier videre at myndighetene ikke vil tvinge kraftselskapene til å investere i renseanlegg i kullkraftverkene. Det blir satt utslippskrav, og så får kraftverkene selv bestemme hvordan målene skal nås. Hvis markedet ikke reagerer på en miljøvennlig måte, vil miljøavgifter tas i bruk, sier han.

Tim Yeo sier for øvrig at han er bekymret for miljøtilstanden i Norge som følge av den sure nedbøren.

– Det er dårlig for vårt rykte at vi forårsaker så store miljøproblemer i andre land, sier Yeo.

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) er eit fylkeslag av Norges Naturvernforbund (NNV). Laget har knapt 4000 medlemmer og 14 lokallag. Vi har hyggelege kontorlokale på Bryggen der frivillig aktivitet vert organisert i 8 faggrupper. Vi har vore gjennom ein økonomisk og organisatorisk snuoperasjon. NVH søker no:

FYLKESSEKRETÆR

Fylkessekretæren rapporterer til styret ved leiar. Det er utarbeid instruks for stillinga.

Av arbeidsoppgåvene kan nemnast:

- kontorleiar
- koordinering mellom styret, faggrupper og lokallag.
- økonomistyring
- natur- og miljøvernssaker

Fylkessekretæren vil leia eit kontor med ein kontorsekretær (deltid), 1–2 sivilarbeidarar, 1–2 inntektsmedarbeidarar og eventuelle prosjektmedarbeidarar.

Vi søker ein person med organisasjonserfaring og organisatorisk teft, og som gjerne har miljøvernagleg utdanning. Vi er på jakt etter ein lagspelar som også kan arbeida sjølvstendig.

Vi kan tilby spanande og utfordrane oppgåver.

Stillinga er på 3 års åremål med høve til å søkja på nytt. Lønn etter avtale (i området 11–16 i Statens lønnsregulativ).

For nærare opplysningar, kontakt styreleiar/økonomi Amund Måge på telefon 55 23 82 97 (arb)/55 34 75 83 (priv) eller styreleiar/fag Ingvill G. Sæberg på tlf 53 48 18 60 (priv).

Søknad med kopi av attester og vitnemål sendes til Naturvernforbundet Hordaland v. styreleiar Amund Måge, Carl Kowsgt. 25, 5031 Laksevåg innan 24. november.

USAs første

Etter kraftig press fra sterke krefter i Kongressen og imøtekommande velvilje fra Clinton-administrasjonen, ser det nå ut til at sjefen for det amerikanske miljødirektoratet EPA kommer til å rykke opp som fullverdig regjeringsmedlem. Dermed skifter trolig EPA navn til DEP (Department of Environment), og Carol Browner blir USAs første miljøvernminister. I Clintons administrasjon er det åpenbart at visepresident Al Gore regner utviklingen som en seier for sine egne holdninger. Den endelige gjennomføringen er avhengig av at Kongressen vedtar konstitusjonelle endringer som omgjør EPA fra byrå til departement. *Washington Post*

Tøff amerikansk lov

Amerikanske arbeidsgivere har plutselig oppdaget alvoret i forurensingsloven som ble vedtatt i 1990. I den såkalte Clean Air Act heter det blant annet at arbeidsgivere som har sine bedrifter i spesielt forurensede soner er forpliktet til å få et visst antall av sine ansatte til å la bilen stå hjemme. Lykkes man ikke i sitt forsøk, risikerer man strafferettslig forfølgelse. Lovens krav på dette området trer i kraft i november 1994.

Lovbestemmelsen gjelder i første omgang for arbeidsgivere med mer enn 100 ansatte i flere store byer, inkludert Philadelphia, Houston, Chicago og Baltimore. Økonomiske analyser tyder på at arbeidsgiverne må ut med mellom 200 og 900 dollar for hver ansatt de greier å overbevise om bussens fortreffelighet.

Et av virkemidlene vil bli organisert kompiskjøring. I god amerikansk ånd er de første kompiskvotene allerede til salgs.

Dow Jones

JFK som ozonvennlig gass

En ny ozonvennlig gass til bruk blant annet i brannslukningsapparater og kjøleanlegg kan komme i salg fra 1996. Gassen heter jodfluorkarboner (JFK), og har ifølge forskerne bak patenten ingen alvorlige miljøeffekter.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

Den fryktede KFK-gassen er på vei ut av markedet. Nå leter blant andre de som driver med kuldeteknikk og skumblåsning etter erstatningsstoffer som ikke har negative miljøkonsekvenser. Til nå har gassene HKFK og HFK vært nevnt som de mest aktuelle erstatningsstoffene. Problemet er at de enten bidrar til nedbrytningen av ozonlaget eller til drivhuseffekten. Andre gasser har vist seg å være meget energikrevende eller eksplosive.

Nå skriver the Global Environment Change Report i USA at forskerne Lance Lankford i Sacramento, California og Jon Nimitz ved Mijøteknologiseret i Albuquerque, New Mexico, har funnet fram til en gass som kan vise seg å bli den perfekte innbytter for KFK-gassene. JFK-gassen kan brukes som erstatning for KFK i elektronikkrens, skumblåsning, brannslukning (erstatning for haloner) og kuldeanlegg i hjemmene og i industrien.

Lovende resultater

Innen elektronikkrens kan JFK blandes med alkoholer og hydrokarboner og bli et effektivt, ikke antennelig løsemiddel. For brannslukning kan JFK blandet med HFK bli like anvendelig som halon, som er en meget aggressiv ozonnedbryter. Ren JFK har vist lovende resultater som oppblåsningsgass i skumplastindustrien. Og innen kuldeteknikk har JFK vist seg å være mer energieffektiv og kapasitet enn HFK.

Eli Vike i Statens forurensningstilsyn (SFT) sier til N&M Bulletin at hun ikke har hørt om det nye erstatningsstoffet. –Men det høres spennende ut, sier hun.

Null-bidrag

De amerikanske forskerne mener at JFKs bidrag til ozonnedbrytningen og drivhuseffekten er nær null. JFK inneholder jod, som reagerer med ozon, men sjansen for at noe rekker opp til stratosfæren er minimal. Andelen av JFK som vil nå stratosfæren anslås til 0,0000001 prosent. JFK brytes ned av sollys. Gassen har dermed kort levetid.

Men det knytter seg en del usikkerhet til om JFK kan være giftig for mennesker. Mer forskning er nødvendig for å finne ut av det. Men Jon Nimitz er optimistisk. Han mener at det vil vise seg at jodd-karbonforbindelsen er sterk og stabil, og dermed ufarlig.

Forskene mener at to til tre år til med utredninger må til før gassen kan komme i salg.

Forvirring om SFTs ozonkrav

Det er full forvirring i miljøbyråkratiet etter at miljøvernminister Thorbjørn Berntsen for to uker siden kom med sterk kritikk av SFTs håndtering av problemet med ozonnedbrytende gasser fra kuldeanlegg.

N&M Bulletin
Jon K. Berg

I Stortingets spørretime for to uker siden falt ordene som har skapt krøll i SFT. Eilef A. Meland (SV) viste til en uttalelse fra en saksbehandler i SFT i N&M Bulletin nr. 17 fra i år. Her het det at SFT ikke vil blande seg inn i hvorvidt det

lekke ut ozonnedbrytende gasser fra kuldeanleggene. I Stortinget svarte Berntsen at "der som en slik uttalelse har falt, er ikke den akseptabel". Her kan det opplyses at vedkommende saksbehandler i SFT leste gjennom og godkjente artikkelen i N&M Bulletin før den kom på trykk. Nå har saksbehandleren fått munnkurv av sine overordnede. Hennes sjef, avdelingsdirektør Per Døvre, sier til N&M Bulletin at SFT avventer en tolkning av Berntsens utsegn. Spørsmålet er om helt nye rutiner nå må innføres.

Døvre viser forøvrig til at kuldebransjen selv har satt i gang en sertifiseringsordning som skal bedre kvaliteten på håndteringen av KFK-gassen i

kuldeanleggene. Men det finnes altså ingen krav fra myndighetene om at anleggene må være tette, slik tilfellet er i blant annet Sverige og Nederland.

Det er stor fare for at alt som finnes av KFK-gasser i norske kuldeanlegg i løpet av få år vil lekke ut og bryte ned ozonlaget. Det er totalt snakk om 1600 tonn. Et nytt forslag til KFK-forskrift fra SFT kan øke risikoen for dette. I den nye forskriften, som er ute på høring, heter det at det ikke lenger skal være noen plikt for kuldebrukerne om å levere inn brukt KFK til det såkalte Returprosjektet. Den enkelte bruker kan selv sørge for gjenbruk av gassen.

Nye veier gir ikke vekst

En undersøkelse laget ved Transportøkonomisk institutt (TØI), viser at det ikke finnes noen sammenheng mellom bedre veier og kommunikasjoner i distriktene og regional utvikling i form av økt sysselsetting eller befolkningsvekst.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Det er forskerne Jon Inge Lian og Geir Olav Ryntveit som står bak TØI-rapporten "Ringvirkninger av endret veitilgjengelighet". Konklusjonen i deres rapport er klar: de kunne ikke spore en sammenheng mellom bedret tilgjengelighet og regional utvikling.

Avslører argumenter for vei

Forskene advarer mot å la mulige ringvirkninger veie for

tungt når beslutninger om investeringer til veisektoren skal tas.

Undersøkelsen avslører på denne måten de argumentene som ofte brukes for å øke veiinvesteringer, og forskerne antyder at dette kan oppfattes som vikarierende argumenter.

Kunnskap om trender

I bladet Samferdsel skriver Lian blant annet: "Behovet for å begrunne et høyt investeringsnivå i samferdsel og den regionale profilen er økende fordi trafikkveksten er stoppet opp og nye prosjekter blir stadig mer marginale. Når tradisjonelle nytte/kost-beregninger gir lave verdier, trengs ekstra argumenter blant annet i form av regionale virkninger for å forsvare investeringene. Dette feltet har vært et eldorado for konsulenter som på vegne av regionale interessegrupper vurderer virkninger før investeringer gjøres. Det er stort behov for etterprøving av mer langsiktige virkninger i etterhånd".

Ifølge TØI-forskene er det forskjell på å bygge veier til "den ytterste nøgne ø" og å bedre reisemulighetene inn mot større bysentra. Lian og Ryntveit konkluderer med at det er det siste som har mest for seg i dagens situasjon – dersom det er snakk om vei som et realpolitisk virkemiddel.

Undersøkelsen peker også på de trender som går mot økt pendling pga. økt arbeidsledighet, økt konkurranse og krav til mobilitet og kompetanse. Lian mener det er tunge trender i dette regionale perspektivet, hvor økt pendling inngår, som kan komme i konflikt med miljømålsettingene. Han mener myndighetene bør ha kunnskap om disse trendene i og med at de vil ha konsekvenser for hvilket ambisjonsnivå en realistisk miljøpolitikk bør ha.

Siste hinder passert for Europipe-utbyggingen

Statoil har passert det siste hinderet på veien mot bygging av gassledningen Europipe. Mot store protester fra tyske miljøvernere har myndighetene i Niedersachsen gitt Statoil lov til å legge ledningen under et våtmarksområde.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Europipe skal frakte norsk gass til Tyskland, og vil være klar i oktober 1995. Prosjektet har skapt strid fordi Statoil ønsket

å legge ledningen rett gjennom et fredet område. Nå har skapet fått lov til å legge ledningen under våtmarksområdet Wattenmeer. Arbeidene er i gang.

–Vi kan med vårt beste skjønne ikke se at løsningen får noen økologisk innvirkning på vadehavet, sier informasjonssjef i Statoil, John Ove Lindøe. Selve tunnelen skal bygges i løpet av 1994.

Frekt vedtak

–Vi vet at dette er i et økologisk følsomt område. Det er byggeteknisk vanskelig, fordi vi skal takle løsmasser under sjøen, sier Lindøe. I følge Statoil kommer tunnelen til å starte utenfor våtmarksområdet.

Tyske miljøvernere raser mot vedtaket, spesielt fordi det kom få dager før en ny klage rett ble innført i Niedersachsen. Slik loven var i oktober kan ingen anke vedtaket.

Gerd Kersten i miljøorganisasjonen BUND sier til N&M Bulletin at den rød-grønne regjeringen i Niedersachsen med dette vedtaket har mistet en del av miljøglansen den tidligere har solt seg i.

–Dette er en politisk skandale, sier Gila Altmann i miljønettverket De Grønne til avisen Weser-Kurier. Bohlen & Doyen, et tysk firma som er med på byggingen av ledningen, hevder på sin side at ikke en eneste gressvoll skal berøres av arbeidene.

Kritiserer Holler-utvalget

Aksjon Nærmiljø og Trafikk (ANT) kommer i en høringsuttalelse med sterk kritikk av Hollerutvalgets innstilling om nytt styringssystem for Statens Vegvesen. ANT kritiserer innstillingen for å prioritere framkommelighet foran miljø.

I innstillingen heter det at miljø og trafiksikkerhet "...er etter utvalgets oppfatning ikke mål som kan sidestilles med basisformålet framkommelighet." ANT viser til en OECD-rapport, der det går fram at veibygging ikke er egnet til å løse miljøproblemene i byene.

ANT kritiserer også at Holler-utvalget ser på trafikkvekst som en positiv effekt av veibygging. "Bedret framkommelighet vil også gi grunnlag for nyskapt trafikk, og på den måten bidra til økt økonomisk aktivitet og privat velferd," heter det i innstillingen.

Biobrensel i Moss?

Treforedlingsbedriften Peterson Moss utreder for tiden investeringer i et biobrenselanlegg til 60 millioner kroner. Anlegget vil kunne erstatte mellom 12.000 og 15.000 tonn olje i året. Ledelsen ved bedriften er knappe i sine kommentarer, men etter det N&M Bulletin kjenner til, pågår det sonderinger mellom bedriften og SFT, i første omgang om spesifikasjoner for utslippstillatelsen, men også om mulige økonomiske støtteordninger.

OZONSVEKKER: Amerikansk forskning viser at svekket ozonlag kan føre til det menneskelige immunsystemets evne til å bekjempe sykdom også svekkes, skriver det kjente medisinske tidsskriftet Lancet.

Konflikt fram i lyset med ny komite?

Den nye energi- og miljøkomiteen på Stortinget vil få konflikten mellom miljøvern og energibruk fram i lyset. De 14 representantene spenner fra miljøinteresserte ungdomspolitikere til edsvorne kraftsosialister.

N&M Bulletin
Ole P. Pedersen

Halvparten av medlemmene i komiteen er nye på tinget. De andre kommer fra kommunal- og miljø, energi- og næring, landbruk og utenrikskomiteen.

Et klart eksempel på den store forskjellen internt i komiteen finner vi blant APs seks medlemmer. Karita Bekkemellen gikk i forrige periode mot metanolfabrikk i eget fylke,

mens komiteens nestleder, Ranveig Frøiland, har arbeidet hardt for Hardangerbrua i Hordaland.

Med den nye komiteinndelingen er miljøvern skilt fra kommunalpolitikk. Energi- og miljøkomiteen skal behandle alle saker fra Miljøverndepartementet og alle saker som tidligere hørte inn under det nedlagte olje- og energidepartementet. Spørsmålet om åpning av Barentshavet Nord for prøveboring vil bli forelagt denne komiteen.

Finans viktigere

Komiteleder Ragnhild Queseth Haarstad (Sp) håper å unngå to markerte fløyer mot hverandre. – Miljøperspektivet skal inn i større grad i alle saker som handler om energi og energibruk, sier Haarstad til N&M Bulletin. Det har vært få reaksjoner fra miljøorganisasjonene på den nye komiteen.

– Vi er vel så opptatte av

finanskomiteen. I et samfunn som ønsker en snuoperasjon burde miljø vært slått sammen med finans, sier generalsekretær i Naturvernforbundet, Dag Hareide. Han er avventende til sammensetningen. – Skulle

Energi- og miljøkomiteen

AP: Ranveig Frøiland (nestleder), Karita Bekkemellen, Gunnar Breimo, Aud Gaundal, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna.

SP: Ragnhild Queseth Haarstad (leder), Odd Roger Enoksen, Håkon Giil.

Høyre: Gunnar Fatland, Eva Finstad.

SV: Paul Chaffey.

KrF: Hilde Frafjord Johnson.

Frp: Oscar D. Hillgaard.

man først ha miljø sammen med et annet felt, er det bra med energi. Mellom miljø og energi er de tyngste og langsiktige konfliktene i Norge.

Konfrontasjon

– Klarer ikke APs fraksjon å markere seg i komiteen, vet vi hvilken vei det går med regjeringens politikk, kommenterer William Lafferty, leder i Alternativ Framtid. – Man får en mer poengtert konfrontasjon mellom de virkelige interessene. De blir satt opp mot hverandre på en mer synlig måte, mener Lafferty om opprettelsen av komiteen. Han regner med at Queseth Haarstad klart vil markere seg på miljøsidan.

– Hun er en av dem som framover må leve opp til at Senterpartiet har markert miljø som en stor symbolsak for partiet, sier Lafferty.

Større skepsis til høyspentledninger

Høyre ber regjeringen legge til rette for at miljø-, helsemessige og estetiske hensyn må få økt vekt ved godkjenning av nye høyspentanlegg.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Ifølge Høyre har økt miljøbevissthet, usikkerhet omkring strålingsfare langs linjetraseer med mulige helsemessige konsekvenser samt økt estetisk bevissthet skjerpet interessekonfliktene ved bygging av høyspentnett. Partiet ønsker derfor å få en debatt rundt bygging av luftspenn for høyspentnett, og da særlig "når dette

legges ved tettbebyggelse og i etisk sårbart landskap med betydelig allmenn ferdsel", som det heter i forslaget.

Interessekonflikt

"Den lokale motstand mot fremføring av en 132 KV (kilovolt) linje i luftspenn over Nordre Askøy og en 300 KV linje gjennom et svært åpent kystlandskap frem til Kolsnes i Øygarden (Troll prosesseringsanlegg), er en god illustrasjon på en interessekonflikt hvor både miljø, helsemessige og estetiske spørsmål er brakt inn", heter det blant annet.

Alternativer

Høyre mener problemet blir

aktualisert gjennom de forsterkninger og tilleggsutbygginger som må foretas i sentralnettet når flere utenlandsforbindelser skal etableres.

I forslaget foreslås jord- og sjøkabler, eventuelt kombinasjoner mellom kabling og luftspenn, som alternative fremføringsløsninger. Et argument mot slike løsninger er selvsagt at dette betyr økte kostnader. Til dette sier Høyre: "Kostnadsargumentene mot kabel-løsninger kan reduseres gjennom å tilrettelegge for reell konkurranse mellom kabelprodusenter, konkurranse om legging av slike kabler, bedre kabelteknologi og det faktum at flere anlegg i seg selv vil kunne bringe enhetskostnadene ned".

Fra raps til diesel

I Frankrike kjører nå mer enn 300 biler rundt på et diesel-drivstoff som er produsert av rapsolje. Foreløpig er det særlig kommunale kjøretøyer som går på dette drivstoffet, som har fått merkenavnet Diester.

Selve Jacques Delors, presidenten i EF-kommisjonen, mener at en blanding av konvensjonell diesel og opptil fem prosent Diester snart vil bli standard drivstoff over hele EF-området. Flere Elf-stasjoner i Paris-området tilbyr allerede en slik blanding.

Tester viser at vanlige dieselsbiler kan kjøre på full effekt med opptil 30 prosent Diester på tanken.

Financial Times

Får innpass med slett rykte

Rio Holdning Norway A/S har av Finnmark Jordsalgskontor fått en ikke-eksklusiv rett til leting etter diamanter i ti kommuner i Finnmark. Opplysninger om moderselskaps frynsete merittliste i andre deler av verden har vakt reaksjoner.

N&M Bulletin
Signy Svendsen

Rio Holdning Norway A/S er datterselskap til ett av verdens største gruveselskaper, Rio Tinto Zinc, med virksomhet i rundt 40 land. Dette selskapet har fått rett til leting og prøvetaking av ikke mutbare mineraler – dvs. mineraler med en egenvekt under fem – og det er for Finnmarks del snakk om diamanter. I tillegg til leterett ber selskapet om enerett til lettevirksomhet samt kjøps- eller leierett til områder som er drivverdige.

Internasjonal storkapital

Selskapets investeringskostnader til dette prosjektet er beregnet til rundt 100 millioner kroner – noe som gjør det tvilsomt at selskapet vil bli nektet å

gjennomføre utvinning dersom det viser seg å finnes forekomster av interesse.

Avgjørelsen om å gi selskapet leterett er tatt uten å involvere verken storting eller sameting. Dette har fått sameingspresident Ole Henrik Magga til å uttale: "Uansett hvilket selskap som står bak en slik aktivitet, vil det føre enorme ødeleggelser med seg. Dessuten er man i ferd med å gi bort rettigheter til land før sameingens rettsutvalget har fått klarlagt retten til land og vann" (Finnmark Dagblad).

ILO-konvensjonens artikkel 15 om urbefolknings rettigheter i dette spørsmålet ser ut til å bli tilsidesatt. Der står det blant annet at urbefolkningen skal delta i forvaltningen av naturressurser som finnes i disse områdene.

Beryktet

Partizan (People Against Rio Tinto Zinc And all its subsidiaries) er en egen motstandsgruppe hvis eneste oppgave er å bekjempe Rio Tinto Zinc og informere om selskapets virksomhet rundt om i verden. I boka "Plunder" peker Partizan eksempler som har ført til at selskapet er beryktet i urbefolkningskretser og i miljøsammenheng. Som eksempler nevnes ødeleggelse av urbefolkningssamfunn og fordrivel-

se av folk, ulovlig eksport av uran fra Namibia, underbetaling av svarte arbeidere og ignorering av FN's vedtatte handels- og investeringsboikott av Sør-Afrika.

I Canada har det kanadiske datterselskapet til Rio Tinto Zinc, Rio Algom, blitt sterkt kritisert for ikke å ta hensyn til urbefolkning og miljø i sin virksomhet: "Etter å ha drevet sin uranutvinning i flere år er Rio Algom i dag i ferd med å legge ned virksomheten. I sitt kjølevann etterlater Rio Algom farlig kjernefysisk avfall. (...) Alt det overflødig og radioaktive materialet fra gruvedriften har bedriften dumpet i Quirke Lake. Fra Quirke Lake blir det helsefarlige avfallet ført nedover en elv og inn i Lake Huron, en av de store kanadiske innsjøene som inneholder 20 prosent av klodens ferskvann".

Reaksjoner

Disse og liknende opplysninger har fått flere til å reagere, og statens framgangsmåte har blitt kritisert. Saken vil bli tatt opp i stortingets spørretime av SVs Lisbet Holand og Samisk Naturvernforbund har signalisert at de vil forfølge saken. Det samme vil Naturvernforbundet som vil be om at tillatelsen om leterett trekkes tilbake da denne er et brudd på ILO-konvensjonen.

Problemer for atomkraft

Tyske atomreaktorer har tekniske problemer. Det er oppdaget en rekke sprekker ved reaktorkjernen på flere atomkraftverk, skriver Wise News Communiqué. Ohu, Phillipsburg 1, Würgassen, Krümmel og Brunsbüttel, har sprekker nær reaktorkjernen. Brunsbüttel blir ikke startet opp igjen før hele rørsystemet er skiftet ut.

Stavangerske Linjefart as
- miljøvennlig godstransport.

Tlf. 51 51 64 05 Fax: 51 89 49 79

Takk for støtten!

Odda Smelteverk

Bedriftsrådgivning a.s.

Stor-Oslo Lokaltrafikk a.s.

For

Hverdagens

Miljøaksjoner

ARNE S. MØRK PAPIRINDUSTRI

Møklegaards
Trykkeri AS

MØKLEGAARD

Pran & Torgersen A/S

Pb. 7104 Homansbyen, 0306 Oslo 3
Tlf. 22 55 20 30

Veidekke
bygger miljø

Oslo grafiske as
Fra ide til ferdig trykk

Tlf. 22 17 34 24
Fax. 22 17 25 19

Takk for støtten!

NTH TrykkHøyskoleingen 1e
7034 Trondheim
Tlf.: (07) 59 33 02**Spets consulting group a/s****Norges Ships-
førerforening,**

Pb 7153 Homansbyen, 0309 Oslo

**MÅLSELV
KOMMUNE****Meld deg inn i
Naturvernforbundet**

Tlf. 22 71 55 20

TINFOS**TINFOS JERNVERK A/S**P.O.B. 103, N-1324 Lysaker, Tel. 67 12 20 90
Telefax 67 12 30 11 - Telex 21 511 TINFOS N

A/S DENOFA OG LILLEBORG

Framgang for klorfritt papir

Andelen klorfritt trykkepapir brukt i Europa er økt fra sju til 15 prosent det siste året. Press fra miljøbevegelsen tvinger papirindustrien til å forandre sine blekemetoder, skriver Financial Times.

*N&M Bulletin
Ragnhild Sved*

En kampanje for klorfritt papir som Greenpeace Tyskland startet for noen år siden forklarer framgangen for denne papirtypen, ifølge Financial Times, som siterer Periti Laine, direktør i Den finske skogindustriføderasjonen:

—Greenpeace Tyskland tok initiativet mot klor og har lyktes. Vi har vært nødt til å investere milliarder av mark for å endre våre blekemetoder.

Minst ti nordiske papirmasseprodusenter har nå muligheter til å lage helt klorfri masse,

og nesten alle har startet denne virksomheten de siste par årene. Investeringsene er gjort til tross for de problemene industrien er oppe i på grunn av synkende priser. I dag får produsentene 400 dollar per tonn masse, mot mer enn 800 dollar i 1989.

—Endringene kom fordi ingen har råd til å miste det tyske markedet, sier Richard Cockram i det britiske konsulentfirmaet NLK Consultants.

Bleker med ozon

Tyskland er ikke det eneste landet hvor miljøvernerne presser på for å få klorfritt papir. Østerrike, Sveits, Nederland og de nordiske landene er alle ledende forbrukere av slikt papir. I Storbritannia, Frankrike, Italia og andre europeiske land går det tregere, fordi forbrukerne er mindre villige til å betale ekstra for klorfritt papir. Slikt papir koster mer fordi produksjonen krever betydelige investeringer i nytt utstyr.

Nedgangstidene i bransjen har også intensivert debatten

om hva som er den mest kostandseffektive, klorfrie blekeprosessen. Noen fabrikker bruker bare hydrogenperoksid, men dette er dyrt. Andre bruker en kombinasjon av hydrogenperoksid og enzymer, men det gir mindre hvithet i massen. I det siste har flere produsenter begynt å bruke ozon, som øker hvitheten. Men denne metoden blir ikke like godt mottatt overalt, fordi ozongassen lett reagerer med andre stoffer og er svært giftig.

Markedet for klorfritt papir vil fortsette å vokse, mener NLK Consultants, selv om USA henger etter Europa. Firmaet tror etterspørselen i Europa vil øke fra 1,8 millioner tonn i 1989 til 3,2 millioner tonn i 1996. Men det spås et økende gap i forbruket i de tysktalende/nordiske markedene og resten av Europa. Det er ventet at i 1996 vil 70 prosent av finpapiret brukt i Tyskland, Østerrike, Sveits og Norden være klorfritt, mens andelen vil bare være 10 prosent i resten av Europa.

Nordmenn mest redde for a-kraft

Tre av fire nordmenn mener atomkraft er ekstremt eller svært farlig for miljøet.

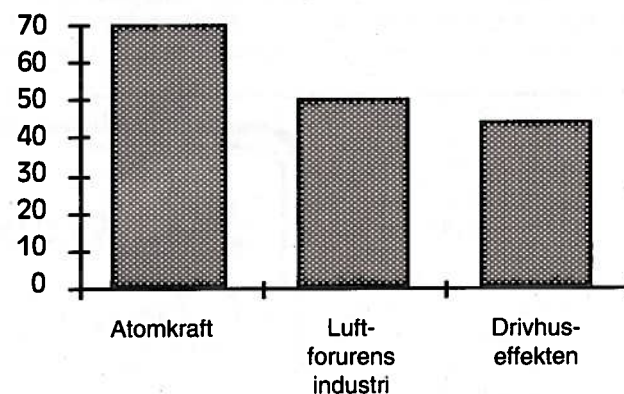
*N&M Bulletin
Ole P. Pedersen*

Folk ser på atomkraft som den største miljøtrusselen, viser en undersøkelse Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) har gjort.

Undersøkelsen gjennomføres i 20 forskjellige land, og vil være ferdig i 1995. De norske tallene foreligger nå.

Halvparten sier de er villige til å redusere levestandarden av hensyn til miljøet.

Generelt mener folk truslene er større for miljøet enn for ens egen familie.

De største miljøtruslene

Prosent som svarer "ekstremt" eller "svært" farlig for miljøet. Kilde: NSD, 1993.

Innholdet er også viktig!

DEBATT*Professor Arvid Strand,
Rykkinn*

Under overskriften "Gi dem en sjanse" reagerer politisk rådgiver i Miljøverndepartementet (MD) Unni Mathisen på min artikkel om de rikspolitiske retningslinjene (RPR) for samordnet areal- og transportplanlegging (Samferdsel 7/93), gjengitt i N&M Bulletin 18/93. Hun er godt fornøyd med å ha fått RPR på dette området, fordi alene det at det utarbeides RPR på et område viser at "saka har høy prioritet". Vi må derfor — skriver hun — unne oss litt tid for å se på hvilken måte kommunene tar verktøyet i bruk.

Jeg deler selvfølgelig Unni Mathisens oppfatning at evaluering av retningslinjenes bruk må vente til de har vært i virksomhet. Den evaluering jeg foretok i "Samferdsel" var da også av et helt annet slag. Vi har i mer enn to år hatt et utkast

til rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging hvor mye av foreliggende kunnskap om sammenhenger innenfor arealbruk- og transportområdet var innarbeidet. Dette faktum har f.eks. gjort det enkelt å benytte utkastet i planleggingsundersøkingen. Her var det mulig å se forbindelser mellom forskning og forvaltning.

I fagmiljøet visste vi selvfølgelig at det var konflikter innebygget i utkastet til RPR. Høringsuttalelsene fra kommuner, fylkeskommuner, organisasjoner osv. var imidlertid generelt positive og muligheten for å få fram et rimelig skarpt rikspolitisk redskap var tilstede. Slik ble det ikke, slik jeg bedømmer de vedtatte RPR. Det var det jeg skev om i "Samferdsel": overgangen fra et skarpt redskap i høringsutkastet til et svært sløvt i endelig versjon. Miljøbevisst planlegging har vanskelige kår i et Norge som kan bruke nær 10

milliarder til veiformål i 1994 (forslag til statsbudsjett), men som ikke kan skrive inn i rikspolitiske retningslinjer at "i byer og tettsteder skal det etableres et sammenhengende gang/sykkel/turveisystem som del av transportsystemet".

Når Unni Mathisen er "godt fornøyd med at vi har fått RPR på et så viktig område som areal- og transportplanleggingen", forteller det først og fremst at eksistensen av formelle dokumenter for MD er viktigere enn at det står viktige ting i dokumentene.

Vindkraft i India

India utvider bruken av vindkraft. Fra før har landet en vindkraftkapasitet på 50 MW, og et nytt prosjekt skal produsere 85 MW ekstra ved hjelp av vindmøller. Indias minister for alternativ energi, Krishna Kumar, har som mål at India skal produsere 500 MW vindkraft i løpet av fem år. Det er mer enn Danmark produserer i dag.

Det nye prosjektet er det første vindkraftprosjektet Verdensbanken er involvert i.

MiljøAktuelt

Norske kvalitetsvarer

Norsk landbruk produserer kvalitetsvarer og er kanskje et av verdens reenste! Aldri før har det vært så viktig å se på kvaliteten, med tanke på både marginer og konkurranseposisjon. Produksjonen av norsk mat er avhengig av mineralgjødning. Vi skal gjøre vårt ytterste for å levere den reenste og beste mineralgjødning. Fullgjødning® er utviklet for norske forhold og gir det beste utgangspunktet for å produsere "godt norsk".

Bare Hydro har Fullgjødning®!**Skapt for norsk jordsmonn.**

SØPPELGASS

Fra problemer til verdier

Biogas A/S har nå anlegg under bygging både i Namdal og Sarpsborg. Vi tilbyr forprosjekt, prøvopumping eller utbygging. Be om nærmere opplysninger evt. brosjyre.

BIOGAS A/S

Boks 2001,
3202 Sandefjord
Tlf. 334 63 780

NORSKE POTETINDUSTRIER

POSTBOKS 110 · 2801 GIOVIK · TELEFON (061) 74 550
TELEFAX (061) 79 865

**Ettersendes ikke ved
varig adresseendring.**

Returadresse:

Natur & Miljø Bulletin
Boks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo

NORSKE KULDEENTREPRENØRER TAR MILJØANSVAR!

Kuldeanlegg og varmepumper er høyteknologi som krever kvalitetsbevisste kuldeentreprenørbedrifter med oppdaterte kunnskaper bl a innenfor håndtering av miljøfarlige kuldemedier.

Den kommende FRIVILLIGE GODKJENNINGSORDRINGEN FOR KULDEENTREPRENØRER I NORGE, som er utviklet i samarbeid med Miljøverndepartementet, vil bidra til å sikre dette.

Derfor vil vi oppfordre markedet fra 1994 til å benytte slike bedrifter ved leveranser, ombygginger, service og vedlikehold av kuldeanlegg og varmepumper!

TESO

Tekniske Entreprenørers Samarbeidsorgan

Postboks 6815, St. Olavs plass, 0130 OSLO
Tlf 22 20 27 53 Fax 22 36 09 47

Sponset av

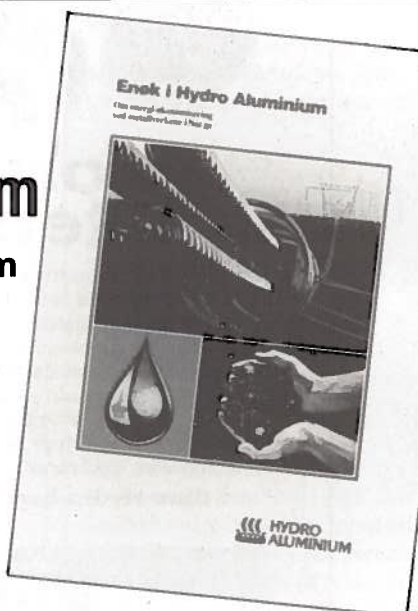

Felleskjøpet

ENØK i Hydro Aluminium

En trykksak om
energi-økon-
omisering ved
metallverkene
i Norge.

Sendes gratis
til alle
interesserte.

BESTILLINGSKUPONG

Ja, send meg _____ stk.
"ENØK i Hydro Aluminium"

Navn: _____

Firma: _____

Adresse: _____

BEVAR OZONLAGET!

Alle kommuner bør gjøre
som Stavanger kommune.
Inngå en avtale om gjenvinning
av KFK-gassene i isolasjonsskum
og kuldekrets fra kasserte
kjøle- og fryseskap.

**NORSK
KJØLEINDUSTRI AS**

Tlf.: 51 80 17 10 Fax: 51 80 17 20